

TURKU

Näköala tuomiokirkon tornista.

Valok. G. Welin.

Suomen vanhaan pääkaupunkiin Turkuun ja sitä ympäröivään maakuntaan, Varsinais-Suomeen, liittyvät maamme Ruotsinvallan ajan keskeisimmät muistot. Siksi on myöskin Aurajoen kaupunki ympäristöineen mielenkiintoinen nähtävyys jokaiselle, joka haluaa elävöittää käsitystään Suomen historiasta, joten jokaisen sivistyneen suomalaisen on ainakin kerran elämässään käytävä Turussa.

Turku on jo varhain ollut kauppapaikka, jota kaupungin nimikin tarkoittaa. Koroisissa n. 5 km Aurajoen suusta sijaitsi vanhin Turku. Siellä lännen ja idän kauppamiehet kohtasivat toisensa, vaihtoivat tavaroitaan, ostivat maan tuotteita ja myivät omiaan. 1100-luvulla tulee Turusta kirkollinen ja hallinnollinen keskus, jonka vaikutus yhtenäisen Suomen kasvaessa vuosisata vuosisadalta laajenee.

Jo 1200-luvun alussa näyttää lähemmäs Aurajoen suuta muodostunut kauppapaikka sivuuttaneen Koroisten yhdyskunnan, ja v:n 1229 seutuvilla ruvetaan rakentamaan Unikankareen kummulle tuomiokirkkoa. Tuomiokirkon juhollinen vihkiminen ja piispanistuimen siirto tapahtui

kuitenkin vasta v. 1290. Siitä huolimatta jatkuu kirkon rakennustyö vielä seuraavinakin vuosisatoina. Mutta vaikkakin tuomiokirkko sellaisena kuin me sen nyt näemme, onkin monen vuosisadan työtä, vaikuttaa se kuitenkin sopusuhtaiselta kokonaisuudelta. V. 1929 päättyneen restauroinnin jälkeen on tämä Suomen kansallispyhäkö keskiaikaiseen kauneuteensa entisoitynä eräs pohjoismaiden mielenkiintoisimpia rakennustaiteellisia muistomerkkejä.

Lähinnä tämä jyrävä katedraali on Suomen mahtavien katolisten piispojen monumentti, johon liittyvät sellaiset loistavat nimet kuin Hemming, Maunu I, Maunu II Tavast ja Maunu III Särkilahti. He ovat sen rakentaneet ja moni heistä on sen suojaan haudattu. Suomen keskiajan historia onkin suurelta osalta sen piispojen historiaa.

Tuomiokirkon korkealle kaartuvien holvien alla on runsaasti Ruotsi-Suomen historian yhteisiä muistoja. Tässä Suomen Pantheonissa on saanut viimeisen leposijansa mm. Kaarina Maununtytär. Vuosisadasta vuosisataan herättää

Tuomiokirkon keskilaiva.

Valok. Apollo.

Valok.: G. Welin.

*Kuningatar Kaarina Maununtyttären (sarkofaagi) hauta tuomio-
kirkossa.*

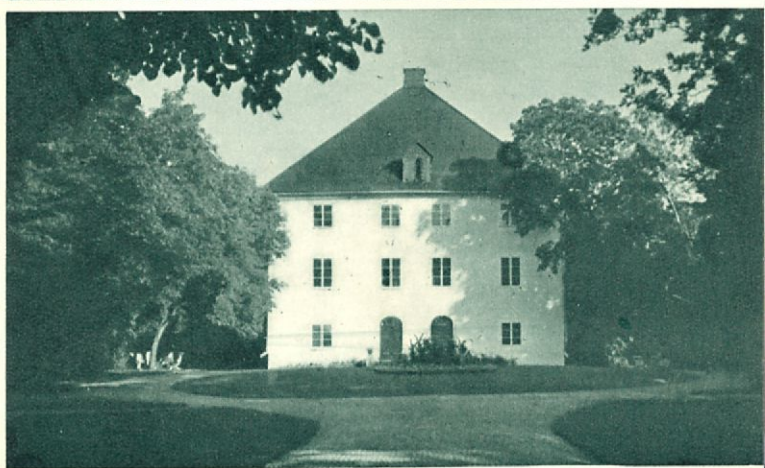

Saaristomaisema Ruissalosta.

Valok.: Heddi Viljanti.

hänen romanttinen ja traagillinen elämäntarinansa syvää myötätuntoa. Kirkkoon on haudattu myöskin nuoren Kustaa II Aadolfin sotataidonopettaja, suomalainen soturi Eevert Horn. Sinne on lisäksi haudattu useita 30-vuotisen sodan sankareita, kuten Kustaa II Aadolfin kuuluisa lumiaura, Åke Tott ja suomalaisen ratsuväen mainehikas päällikkö, Torsten Stålhandske.

1200-luvun lopulla alettiin Aurajoen suulle rakentaa Turun linnaa, jonka isäntinä oli aluksi Folkunga-suvun jäseniä ja sittemmin muita Suomen hallinnon johtajia. Linnan ns. uusi osa on peräisin vasta Kustaa Vaasan ja Juhana III:n ajoilta. Se on nähnyt sotia ja vainon aikoja. Mutta sen muurien suojissa on myös vietetty loistavaa hovielämääkin, varsinkin Suomen herttuan Juhanan ja hänen puolisonsa Katarina Jagellonican aikana. Sellaista hovinpitoa ei Suomessa oltu ennen nähty: loistavia juhlia teatterinäytäntöineen, metsästysretkiä ja laivamatkoja saaristoon. Mutta tämä Suomen herttuakunnan satu ei kestänyt kauan, sillä jo elok. 12 p:nä 1563 Eerik XIV:n sotajoukko valloitti linnan

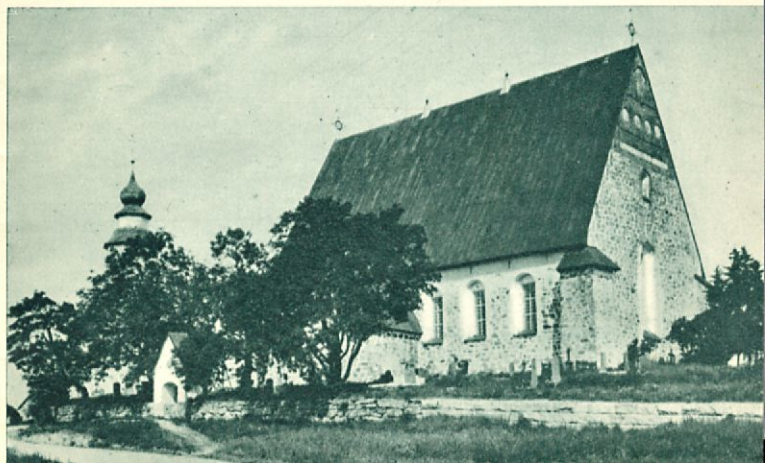

Valok.: Solio.

Kankaisten kartano (Masku).

Sauvon kirkko.

Valok.: Solio.

Turun linna.

Valok.: G. Welin.

ja vei herttuaparin vankina Ruotsiin. Mutta pian osat vaihtuivat: vallasta syösty Eerik XIV istui sitten vankina Turun linnassa vv. 1570—71.

Kun Kustaa II Aadolf v. 1614 majaili linnassa, syttyi siellä tulipalo, jolloin suurin osa vanhan linnan sisustusta tuhoutui. Linnan myöhemmistä vaiheista mainittakoon, että linnan uudessa osassa Turun hovioikeus piti ensimmäisen istuntonsa v. 1623 ja että Pietari Brahen asustaessa siellä Suomen kenraalikuvernöörinä vv. 1637—40 ja 1648—51 Turun linna eli tänä »kreivin aikana» vielä uuden, lyhyen loistokaudenkin. Sittemmin se on ollut vankilana ja makuusiinina, kunnes v:sta 1881 alkaen Turun historiallinen museo on vähitellen vallannut itselleen linnan koko uuden osan. Museo on ainutlaatuinen nähtävyys pohjoismaissa.

Turkuun perustettiin v. 1249 Suomen ensimmäinen dominikaaniluostari, P. Olavin luostari, länsimaisen sivi-

tyksen ajaksi. Huomattava sivistystekijä on ollut varsinkin Naantalın birgittalaisluostari, joka valmistui v. 1445. Sen suojissa työskenteli mm. Suomen vanhin tunnettu kirjailija, luostariveli Jöns Budde (1462—91).

Jo 1200-luvulla sai alkunsa Turun katedraaliskoulu. Suomen ensimmäinen yliopisto perustettiin v. 1640 Turkuun, kunnes se Turun suurpalon (1827) jälkeen siirrettiin Helsinkiin. Suomen itsenäisyyden huomenkoitossa vanhasta Auran kaupungista tuli kuitenkin jälleen yliopistokaupunki, jopa kahden yliopiston tyyssija; näistä Turun Yliopisto on suomenkielinen ja Åbo Akademi ruotsinkielinen. Turussa sijaitsee myös Suomen arkkipiispan istuin.

Turku on maan vanhimman ja vauraimman viljelysseudun, Varsinais-Suomen keskus. Sen satamaa voidaan liikennöidä vaikeimpinakin talvina, joten Turku on todellinen tuloportti Suomeen. Varsinais-Suomen kulttuurimaise-

Valok.: Fred. Runeberg.

Kuningas Erik XIV:n vankila Turun linnassa.

mien ohella tarjoaa Turun saaristo suurenmoista luonnonkauneutta. Turun liepeillä sijaitsee tammimetsäinen Ruisalon saari, joka on kuuluisa rehevästä kasvillisuudestaan. Saariston keskeisenä kylpy- ja kesäviettopaikkana on

Turun yliopisto.

Valok.: G. Welin.

Åbo Akademi.

Valok.: G. Welin.

Naantalin vanhalla luostari- ja kylpykaupungilla jo vakiintunut maine. Sen yhdistää komea kaarisilta Luonnonmaan saareen, jossa sijaitsee Suomen tasavallan presidentin kesäpalatsi, Kultaranta.

(Tekstin laatinut tri Arvo Viljanti.)

Valok.: Aho & Soldan.

Torikauppaa.

Näköala Naantalista.

Valok.: O. W. Sorthan.

Tupavuoren merikylpylä Naantalissa.

Valok.: O. W. Sorthan.

lyp 241

